

LIETUVOS RESPUBLIKOS TECHNOLOGIJŲ IR INOVACIJŲ ĮSTATYMO NR. XIII-1414 1, 2, 11, 13, 14, 17, 21 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO PRIEDU ĮSTATYMO PROJEKTO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS INFORMACINĖS VISUOMENĖS PASLAUGŲ ĮSTATYMO NR. X-614 1, 2, 23 STRAIPSNIŲ IR PRIEDO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO (TOLIAU – ĮSTATYMŲ PROJEKTAI)

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priemonės, parengtų įstatymų projektų tikslai ir uždaviniai.

1. Lietuvos Respublikos technologijų ir inovacijų įstatymo Nr. XIII-1414 1, 2, 11, 13, 14, 17 ir 21 straipsnių pakeitimus (toliau – **TIĮ projektas dėl startuolių**) paskatino šios priemonės:

Poreikis Lietuvos Respublikos technologijų ir inovacijų įstatymą (toliau – TIĮ) papildyti nuostatomis, suteikiančiomis teisinį pagrindą viešajai įstaigai Inovacijų agentūrai (toliau – Inovacijų agentūra) vertinti ir priimti sprendimą dėl to, ar ūkio subjektai, siekiantis gauti valstybės paramą (toliau – Subjektas), ir jų vykdoma veikla atitinka Lietuvos Respublikos Smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatymo (toliau – SVVĮ) 2 straipsnio 2 dalyje apibrėžtą sąvoką (toliau – Didelio ir inovacijomis grindžiamo verslo plėtros potencialo sąvoka): *didelis ir inovacijomis grindžiamas verslo plėtros potencialas – inovacinę veiklą vykdančio smulkiojo ar vidutinio verslo subjekto pajėgumas prekes ir (ar) paslaugas pateikti ir (ar) paslaugas plėsti į tarptautines rinkas nenaudojant papildomų gamybos išteklių*. Didelio ir inovacijomis grindžiamo verslo plėtros potencialo sąvoka yra sudedamoji dalis SVVĮ 2 straipsnio 17 dalyje apibrėžtos sąvokos (toliau – Startuolio sąvoka): *Startuolis – didelių ir inovacijomis grindžiamą verslo plėtros potencialą turinti labai maža ar maža įmonė, Juridinių asmenų registre registruota ne ilgiau kaip 5 metus*.

Šiuo metu yra vykdomos arba planuojamos vykdyti skirtingos priemonės technologijų ir inovacijų srityje, skirtos startuolių skatinimui iš Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (toliau – EGADP), 2021–2027 m. Europos Sąjungos fondų investicijų programos (toliau – IP), valstybės biudžeto (toliau – BF) lėšų (toliau – Startuolių priemonės). Tačiau nėra nustatytos vieningos tvarkos, kaip įvertinamas Subjekto atitikimas Didelio ir inovacijomis grindžiamo verslo plėtros potencialo sąvokai. Startuolių priemonių atrankoje yra naudojami kriterijai tik dėl įmonių dydžio ir amžiaus (*labai maža ar maža įmonė, Juridinių asmenų registre registruota ne ilgiau kaip 5 metus*). Tokiu būdu nėra įmanoma užtikrinti, jog startuolių skatinimui skirta parama būtų skiriama būtent startuoliams.

1 lentelė. Priemonės technologijų ir inovacijų srityje skirtos startuolių skatinimui

Nr.	Priemonės pavadinimas	Įgyvendinanti institucija	Finansavimo šaltinis	Finansavimo suma (tūkst. eurų)	Paramos gavėjų skaičius	Įgyvendinimas
1.	Įgyvendinti specializuotas startuolių akceleravimo programas	Inovacijų agentūra	EGADP VB (PVM)	5 000 1 050	60 startuolių	Planuojama veiklas pradėti 2024 m.
2.	Pritraukti tarptautinių akceleratorių	Inovacijų agentūra	EGADP VB (PVM)	15 000 3 150	60 startuolių	Planuojama veiklas pradėti 2024 m.
3.	Vykdyti startuolių inkubavimo veiklas Europos kosmoso agentūros	Mokslo ir technologijų parkai, turintys susitarimą su EKA dėl verslo inkubavimo	EGADP VB (PVM)	500 105	20 startuolių	Pradėta

	verslo inkubavimo centre	centro veiklos vykdymo Lietuvoje				
4.	Pagerinti verslo prieigą prie finansinių šaltinių (Inovacijų fondas)	UAB Investicijų ir verslo garantijos	EGADP VB (PVM)	20 000 416	32 startuoliai	Pradėta
5.	Sudaryti sąlygas startuoliams kurtis bei skatinti produkto idėjos vystymą per hakatonus ir inkubavimo paslaugas (Vidurio ir vakarų Lietuvos regionas)	Technologijų plėtros ir inovacijų skatinimo viešųjų paslaugų teikėjai (juridiniai asmenys).	IP Privačios lėšos	17 000 2 550	140 startuolių	Planuojama veiklas pradėti 2024 m.
6.	Skatinti produkto idėjos vystymą (akceleravimo veiklos), skatinti investicijas pagal startuolių brandos lygį (Vidurio ir vakarų Lietuvos regionas)	UAB Investicijų ir verslo garantijos	IP Privačios lėšos	33 000 8 735, 294	26 startuoliai	Planuojama veiklas pradėti 2024 m.
7.	Vystyti, fasilituoti ir plėsti startuolių ekosistemą	Inovacijų agentūra	VB	150 (per metus)	150 startuolių	Pradėta

Šiuo metu nėra bendro susitarimo dėl startuolio sąvokos apibrėžimo, skirtingose Europos Sąjungos šalyse skirtingai yra apibrėžiama startuolio sąvoka. Be to, šis apibrėžimas gali skirtis ir tarp skirtingų startuolių veiklos sektorių. Lietuvoje startuolio sąvoka yra įtvirtinta SVVI, apibrėžimas pasirinktas išanalizavus Europos Sąjungoje egzistuojančius apibrėžimus ir praktikas, ir pasirinktas kompromisinis sąvokos variantas. Tačiau Didelio ir inovacijomis grindžiamo verslo plėtros potencialo sąvoka nėra aiški ir lengvai nustatoma šios nuostatos taikymo/paramos teikimo metu (kitai nei sąvokos nuostatos *labai maža ar maža įmonė* ir *Juridinių asmenų registre registruota ne ilgiau kaip 5 metus*). Didelio ir inovacijomis grindžiamo verslo plėtros potencialo sąvoka palieka daug vietos interpretacijoms, įstatymas nenumato detalizuojančių kriterijų, išskyrus SVVI NR. VIII-935 2, 8 ir 9 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto aiškinamąjį raštą, kuriame plačiau aprašomi Didelio ir inovacijomis grindžiamo verslo plėtros potencialo sąvokos kriterijų vertinimo aspektai.

Šiuo metu Lietuvoje yra kelios institucijos, kurios įgyvendina Startuolių priemones (Inovacijų agentūra, UAB Investicijų ir verslo garantijos, mokslo ir technologijų parkai). Kyla rizika, kad tas pats Subjektas pagal skirtingas priemones, gali būti skirtingai įvertintas skirtingų institucijų. Dėl šios

priežasties būtina, jog atitikimo Didelio ir inovacijomis grindžiamo verslo plėtros potencialo sąvokai vertinimą atliktų vieną tam paskirta institucija, o ne atskiros Startuolių priemonės įgyvendinančios institucijos.

Rizikos suvaldymo alternatyvos:

1. Detalizuoti SVVĮ nustatytą Didelio ir inovacijomis grindžiamo verslo plėtros potencialo sąvoką ir palikti vertinimo ir sprendimo priėmimo funkcijas atskiroms Startuolių priemonės įgyvendinančioms institucijoms. Šiuo metu nėra vieningo susitarimo dėl startuolių sąvokos apibrėžimo ne tik Lietuvos startuolių ekosistemoje, bet ir Europos Sąjungoje. Dėl skirtingų veiklos sričių ir sektorių įvairovės nėra galimybės sukurti vienos universalios ir aiškiai pamatuojamos startuolio sąvokos. Iš kitos pusės smulkus sąvokos detalizavimas apsunkintų vertinimo procesą ir pareikalautų daugybės išimčių numatymo atsižvelgiant į didelę startuolių veiklų sričių ir sektorių įvairovę, kadangi skirtinguose sektoriuose skiriasi startuolių apibrėžimas. SVVĮ numatytų sąvokų kriterijų detalizavimas neišsprendžia aukščiau minėtos rizikos dėl skirtingai atliktų vertinimų tarp skirtingų institucijų.

2. Numatyti SVVĮ Didelio ir inovacijomis grindžiamo verslo plėtros potencialo vertinimo funkcijas Inovacijų agentūrai. Vadovaujantis SVVĮ 8 straipsnio 2 dalimi, Inovacijų agentūra yra atsakinga už administracinių paslaugų smulkiąjam ir vidutiniam verslui teikimą, įskaitant startuolių skatinimo priemonių įgyvendinimą arba administravimą, kaip nurodyta SVVĮ 2 straipsnio 1 dalyje. Tačiau TII projekte įtvirtinama nauja valstybės technologijų ir inovacijų politiką įgyvendinančios institucijos funkcija – vertinti ar Subjektas turi didelį ir inovacijomis grindžiamą verslo plėtros potencialą, kuri yra savarankiška ir neapima SVVĮ 2 str. 1 d. sąvokos apibrėžtyje nurodytų funkcijų. Be to, atsižvelgiant į pateiktą Startuolių priemonių sąrašą (1 lentelė), vertinimas bus atliekamas tik Subjektų, kurie vykdo veiklą technologijų ir inovacijų srityje. Dėl šių priežasčių, Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos (toliau – Ministerija) nuomone, yra tikslinga būtent TII įstatymo 14 straipsnio 2 dalyje numatyti šią funkciją, o ne SVVĮ. Siūlomas reguliavimas susijęs tik su pagal TII teikiama valstybės parama.

TII projekte dėl startuolių siūloma nustatyti, kad Inovacijų agentūra, vadovaudamasi ekonomikos ir inovacijų ministro patvirtinta tvarka, atliktų Subjektų ir jų veiklos vertinimą ir priimtų sprendimą dėl to, ar ūkio subjektai, siekiantys gauti valstybės paramą, ir jų vykdoma veikla turi didelį ir inovacijomis grindžiamą verslo plėtros potencialą.

Vertinimas būtų atliekamas projektų atrankos metu. Planuojama, jog pagal minėtą tvarką institucijos įgyvendinančios Startuolių priemonės kreipsis į Inovacijų agentūrą dėl pareiškėjų atitikimo Didelio ir inovacijomis grindžiamo verslo plėtros potencialo sąvokai vertinimo. Inovacijų agentūra atlikusi vertinimą apie priimta sprendimą informuos Startuolių priemonės įgyvendinančias institucijas.

TII projekto dėl startuolių 5 straipsnio 5 dalyje nurodyto vertinimo objektas yra ūkio subjektai, mažos ir (ar) labai mažos įmonės dalyvaujančios projektinėje veikloje, siekiančios gauti valstybės paramą kaip ji apibrėžta SVVĮ 2 straipsnio 20 dalyje. Vertinimo tikslas – atskirti startuolius nuo kitų mažų ir (ar) labai mažų įmonių siekiant kryptingai skatinti aukštos pridėtinės vertės sektoriuose veikiančias įmones, turinčias itin didelį augimo potencialą. Valstybės pagalbos ir nereikšmingos (*de minimis*) pagalbos suteikimo klausimai Įstatymo projektu nėra reguliuojami, todėl nėra derinama su Konkurencijos taryba.

Inovacijų agentūra yra pasirengusi atlikti jai siūlomas nustatyti Didelio ir inovacijomis grindžiamo verslo plėtros potencialo sąvokos vertinimo funkcijas. Atitikimas Didelio ir inovacijomis grindžiamo verslo plėtros potencialo sąvokai bus atliekamas iš atskirų Startuolių priemonių netiesioginių išlaidų. Tai atvejais, kai Inovacijų agentūra negauna netiesioginių išlaidų pagal Startuolių priemonės, reikiamos lėšos bus perskirstytos iš kitų šiuo metu Inovacijų agentūros disponuojamų lėšų, todėl Įstatymo projektui įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės. Įvertinus atskirų Startuolių priemonių nustatytus stebėsenos rodiklius prognozuojama, jog vidutiniškai per metus Inovacijų agentūra įvertins papildomai iki 500 paraiškų dėl Didelio ir inovacijomis grindžiamo verslo plėtros potencialo sąvokos vertinimo.

Vertinimas bus atliekamas vadovaujantis ekonomikos ir inovacijų ministro patvirtinta tvarka. Minima tvarka bus parengta pagal Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatymo NR. VIII-935 2, 8 ir 9 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto aiškinamąjį raštą, kuriame plačiau pateikiami Didelio ir inovacijomis grindžiamo verslo plėtros potencialo sąvokos kriterijų vertinimo aspektai, bei Startuolių statuso vertinimo rekomendacijas, kurias parengė 2023 m. birželio mėn. specialiai tam sukurta 2023 m. balandžio 5 d. Ekonomikos ir inovacijų ministro įsakymu Nr. 3-189 patvirtinta Darbo grupė. Darbo grupę sudarė už startuolių politiką atsakingų Ministerijos padalinių darbuotojai, Inovacijų agentūros ir UAB Investicijų ir verslo garantijos atstovai. Ministerijos nustatyta tvarka nenumatys papildomų ar atskirų vertinimo kriterijų, o tik aprašys vertinimo procedūras.

2. Lietuvos Respublikos technologijų ir inovacijų įstatymo Nr. XIII-1414 1, 2, 14 straipsnių pakeitimai ir įstatymo papildymas priedu (toliau – **TIĮ projektas dėl DI**) ir Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymo Nr. X-614 1, 2, 23 straipsnių ir priedo pakeitimai (toliau – **IVPĮ projektas dėl DI**) (toliau abu kartu – **Įstatymų projektai dėl DI**) parengti, siekiant įgyvendinti 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2024/1689, kuriuo nustatomos suderintos dirbtinio intelekto taisyklės ir iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 300/2008, (ES) Nr. 167/2013, (ES) Nr. 168/2013, (ES) 2018/858, (ES) 2018/1139 ir (ES) 2019/2144 ir direktyvos 2014/90/ES, (ES) 2016/797 ir (ES) 2020/1828 (**Dirbtinio intelekto aktas**), 28 straipsnio 1 dalį, 57 straipsnio 1 dalį ir 70 straipsnio 1 ir 2 dalis.

TIĮ projektu dėl DI siekiama paskirti Inovacijų agentūrą nacionaline kompetentinga institucija – notifikuojančiaja institucija, kaip tai numatyta Reglamento (ES) 2024/1689 70 straipsnio 1 dalyje, pavesti jai vykdyti Reglamento (ES) 2024/1689 28 straipsnio 1 dalyje numatytas notifikuojančiosios institucijos funkcijas, sukurti Reglamento (ES) 2024/1689 57 straipsnio 1 dalyje numatytą apribotą bandomąją dirbtinio intelekto reglamentavimo aplinką bei kontroliuoti šios aplinkos veikimą.

IVPĮ projektu dėl DI siekiama paskirti Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybą (toliau – RRT) nacionaline kompetentinga institucija – rinkos priežiūros institucija, kaip tai numatyta Reglamento (ES) 2024/1689 70 straipsnio 1 dalyje, taip pat pavesti jai vykdyti Reglamento (ES) 2024/1689 70 straipsnio 2 dalyje numatytas bendro kontaktinio punkto funkcijas.

Įstatymų projektai dėl DI taip pat sudarys prielaidas įgyvendinti Reglamento (ES) 2024/1689 70 straipsnio 3 dalies nuostatą, pagal kurią „valstybės narės užtikrina, kad jų nacionalinėms kompetentingoms institucijoms būtų suteikta pakankamai techninių, finansinių ir žmogiškųjų išteklių ir būtų suteikta infrastruktūra jų užduotims pagal Reglamentą (ES) 2024/1689 veiksmingai vykdyti. Visų pirma, nacionalinės kompetentingos institucijos turi nuolat turėti pakankamai darbuotojų, kurių kompetencija ir ekspertinės žinios apimtų išsamų DI technologijų, duomenų ir duomenų kompiuterijos, asmens duomenų apsaugos, kibernetinio saugumo, pagrindinių teisių, rizikos sveikatai ir saugai, taip pat esamų standartų bei teisinių reikalavimų išmanymą.“. Reglamento (ES) 2024/1689 6 dalyje taip pat numatyta, kad ne vėliau kaip 2025 m. rugpjūčio 2 d., o vėliau – kartą per dvejus metus valstybės narės praneša Komisijai apie nacionalinių kompetentingų institucijų finansinių ir žmogiškųjų išteklių būklę ir pateikia jų tinkamumo įvertinimą.

Nors Reglamentas (ES) 2024/1689 pilna apimtimi taikomas nuo 2026 m rugpjūčio 2 d., tačiau minėtos nuostatos tiek dėl nacionalinių kompetentingų institucijų paskyrimo, tiek dėl papildomų išteklių naujoms funkcijoms vykdyti suteikimo bei jų įvertinimo turi būti įgyvendintos metais anksčiau, t. y. iki 2025 m. rugpjūčio 2 d. Tuo tarpu Reglamento (ES) 2024/1689 57 straipsnio 1 dalyje numatyta apribota bandomoji dirbtinio intelekto reglamentavimo aplinka turi būti sukurta ir pradėti veikti ne vėliau kaip 2026 m rugpjūčio 2 d.

Taip pat pažymėtina, kad Ekonomikos ir inovacijų ministerija vertino galimybę Lietuvoje steigti naują specializuotą įstaigą dirbtinio intelekto priežiūrai, tačiau, atsižvelgdama į valstybės biudžeto galimybes ir šalies prioritetus, taip pat siekdama, kad Lietuvoje veikiančioms įmonėms būtų sudaryta palankiausia aplinka kurti ir taikyti dirbtinio intelekto sistemas, nusprendė, kad tinkamiausia būtų stiprinti esamus institucinius resursus. Svarbu pažymėti ir tai, kad jau veikiančių įstaigų (Inovacijų agentūros ir RRT) paskyrimas nacionalinėmis kompetentingomis institucijomis leis

Lietuvai laiku įvykdyti Reglamento (ES) 2024/1689 įpareigojimus, kadangi naujos institucijos įsteigimas ir įveiklinimas užtruktų ilgiau nei vienerius metus. Be to, minėtos įstaigos jau dabar turi tam tikras kompetencijas ir ekspertines žinias, kurios reikalingos įgyvendinant Reglamentą (ES) 2024/1689. Todėl specializuotos dirbtinio intelekto priežiūros tarnybos steigimas būtų perteklinis veiksmas, nepagrįstai didinantis valstybės aparatą ir valstybės biudžeto lėšų poreikį jo išlaikymui.

3. TII projekte dėl startuolių taip pat atliekami techniniai pakeitimai 13, 17 ir 21 straipsniuose. Lietuvos Respublikos technologijų ir inovacijų įstatymo Nr. XIII-1414 13, 14, 17, 21 ir 24 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 23¹ straipsniu įstatymo projektas (TAIS Nr. 23-16965) buvo pateiktas Vyriausybės kanceliarijai derinimui 2023 m. lapkričio 23 d., tačiau atsižvelgus į Finansų ministerijos ir Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos pastabas buvo atsisakyta 24 straipsnio pakeitimo ir projekto papildymo 23¹ straipsniu.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai.

Įstatymų projektų iniciatorė – Ekonomikos ir inovacijų ministerija. Projektą parengė Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Inovacijų politikos grupės (grupės vadovas Edvinas Griksas, tel. + 370 659 43059, el. p. edvinas.griksas@eimin.lt), vyriausiasis specialistas Gytis Puišė (tel. +370 660 83115, el. p.gytis.puise@eimin.lt) ir patarėjas Ernestas Černis (tel. +370660 31355, el. p. ernestas.cernis@eimin.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai.

Reguliavimas nėra vykdomas.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

1. TII projektu dėl startuolių siūloma sudaryti teisinį pagrindą Inovacijų agentūrai vertinti Subjektų atitikimą Didelio ir inovacijomis grindžiamo verslo plėtros potencialo sąvokai. Priėmus TII projektą dėl startuolių bus užtikrintas atitikimo Didelio ir inovacijomis grindžiamo verslo plėtros potencialo sąvokai vertinimo procesų nuoseklumas, sistemiškumas ir tęstinumas.

TII projektu dėl startuolių bus užtikrintas valstybės skatinimo priemonių orientavimas tiksliniams naudos gavėjams (startuoliams) pagal priemones, kurios yra orientuotos išskirtinai tik į startuolius. Šiuo metu jau vykdomos Startuolių priemonės nenaudoja Didelio ir inovacijomis grindžiamo verslo plėtros potencialo sąvokos kaip atrankos kriterijaus. Suteikus Inovacijų agentūrai vertinimo funkcijas bus užtikrinta, jog startuoliams skirta parama bus skirti būtent startuoliams.

Šiuo metu Lietuvoje yra kelios institucijos, kurios įgyvendina Startuolių priemones (Inovacijų agentūra, UAB Investicijų ir verslo garantijos, Mokslo ir technologijų parkai), todėl Įstatymo projektu bus užtikrintas aiškus funkcijų atskyrimas tarp institucijų, kurios įgyvendina ir (arba) administruoja išskirtinai tik į startuolius orientuotas skatinimo priemones, ir efektyvesnis Inovacijų agentūros, kaip „vieno langelio“ verslui, principo veikimas.

2. Reglamentu (ES) 2024/1689 visose ES valstybėse narėse nustatomos vieningos dirbtinio intelekto taikymo taisyklės. Vienas iš pirmųjų reikalavimų, kurį būtina įgyvendinti per vienerius metus nuo minėto reglamento įsigaliojimo, yra paskirti dvi nacionalines kompetentingas institucijas: notifikuojančiąją instituciją ir rinkos priežiūros instituciją.

Notifikuojančiosios institucijos paskirtis – nustatyti ir vykdyti reikiamas atitikties vertinimo įstaigų vertinimo, paskyrimo, notifikavimo ir stebėjimo procedūras. TII projekto dėl DI 14 straipsnio 2 dalies 12² punktu notifikuojančiosios institucijos funkcijas pavedama vykdyti Inovacijų agentūrai. Lietuvoje atitikties vertinimo įstaigas sertifikuoja Nacionalinis akreditacijos biuras prie Ekonomikos ir inovacijų ministerijos. Tos atitikties vertinimo įstaigos, kurios norės notifikuotis ir teikti paslaugas

visoje ES, turės kreiptis į Inovacijų agentūrą, kuri turi didelę patirtį dirbant su įmonėmis ir mokslo ir studijų institucijomis. Inovacijų agentūra vertins atitikties vertinimo įstaigų, norinčių tapti notifikuotosiomis įstaigomis, atitikimą Reglamente (ES) 2024/1689 nustatytiems reikalavimams. Tuo tarpu notifikuotosios įstaigos (įmonės, mokslo ir studijų institucijos ar pan.) atliks didelės rizikos dirbtinio intelekto sistemų atitikties vertinimą ir (ar) sertifikavimą. Tokiu būdu bus užtikrinta, kad į rinką patenkančios dirbtinio intelekto sistemos arba produktai, kuriuose integruotos šios sistemos, yra patikimi ir saugūs.

Tiį projekto dėl DII 14 straipsnio 2 dalies 12³ punktu Inovacijų agentūrai taip pat pavedama sukurti Reglamento (ES) 2024/1689 57 straipsnio 1 dalyje numatytą **apribotą bandomąją dirbtinio intelekto reglamentavimo aplinką**. Kaip numatyta Reglamento (ES) 2024/1689 57 straipsnio 9 dalyje, šios aplinkos sukūrimas padės didinti teisinį tikrumą, kad būtų užtikrinta atitiktis Reglamento (ES) 2024/1689 nuostatomis, remti dalijimąsi geriausios praktikos pavyzdžiais, skatinti dirbtinio intelekto inovacijas ir ekosistemos plėtrą, prisidėti prie faktiniais duomenimis grindžiamo mokymosi reglamentavimo srityje, palengvinti ir paspartinti dirbtinio intelekto sistemų patekimą į ES rinką, visų pirma kai jas teikia mažos ir vidutinės įmonės, įskaitant startuolius. Tai reiškia, kad Inovacijų agentūroje kuriama apribota bandomoji dirbtinio intelekto reglamentavimo aplinka apims tiek inovacijų skatinimo, tiek reguliacinį elementus.

Pažymėtina, kad vadovaujantis Reglamento (ES) 2024/1689 57 straipsnio 7 dalies nuostatomis, įmonėms, dalyvaujančioms apribotoje bandomojoje dirbtinio intelekto reglamentavimo aplinkoje, bus pateiktos gairės dėl reglamentavimo lūkesčių ir dėl to, kaip vykdyti Reglamente (ES) 2024/1689 nustatytus reikalavimus ir pareigas.

Numatoma, kad apribotoje bandomojoje dirbtinio intelekto reglamentavimo aplinkoje visos įmonės turės galimybę gauti mokymus / pirmines konsultacijas dėl dirbtinio intelekto sistemoms pagal Reglamentą (ES) 2024/1689 taikomų reikalavimų ir pasitikrinti, kuriam rizikos laipsniui priklauso jų kuriama / taikoma dirbtinio intelekto sistema. Tuo tarpu į programą atrinktos įmonės, prioritetą teikiant didelės rizikos dirbtinio intelekto sistemas kuriančioms / taikančioms įmonėms, galės gauti antrinio lygio konsultacijas dėl dirbtinio intelekto sistemų atitikimo Reglamente (ES) 2024/1689 nustatytiems reikalavimams ir tinkamai pasiruošti atitikties vertinimo (sertifikavimo) procedūroms. Apribotoje bandomojoje dirbtinio intelekto reglamentavimo aplinkoje taip pat bus skatinamos inovacijos ir sudarytos sąlygos kurti, mokyti ir testuoti dirbtinio intelekto sistemas ribotą laiką prieš jas pateikiant rinkai, laikantis Reglamento (ES) 2024/1689 57 straipsnio 5 dalyje numatyto konkretaus apribotos bandomosios reglamentavimo aplinkos plano, kuris turės būti rengiamas įmonėms bendradarbiaujant kartu su Inovacijų agentūra.

Inovacijų agentūra įmonėms, pabaigusioms programą apribotoje bandomojoje dirbtinio intelekto reglamentavimo aplinkoje, pateiks įvykdytų veiklų rašytinį įrodymą ir baigimo ataskaitą, kurioje bus išsamiai aprašyta apribotoje bandomojoje dirbtinio intelekto reglamentavimo aplinkoje vykdytos veiklos ir jos metu pasiekti rezultatai. Įmonės galės naudoti šiuos dokumentus, kad įrodytų, jog laikosi šio reglamento, atliekant atitikties vertinimo (sertifikavimo) procedūras arba atitinkamas rinkos priežiūros veiklas. Vadovaujantis Reglamento (ES) 2024/1689 57 straipsnio 7 dalies nuostatomis, rinkos priežiūros institucijos ir notifikuotosios įstaigos privalės atsižvelgti į Inovacijų agentūros pateiktus rašytinius įrodymus ir veiklų baigimo ataskaitą, kad būtų kiek įmanoma paspartintos atitikties vertinimo procedūros.

Pažymėtina, kad apribotoje bandomojoje dirbtinio intelekto reglamentavimo aplinkoje konsultacijos įmonėms dėl Reglamento (ES) 2024/1689 taikomų reikalavimų ir inovacijų skatinimo veiklos bus vykdomos bendradarbiaujant tiek su notifikuotosiomis įstaigomis, kiek tai susiję su atitikties vertinimu, tiek su nacionaline kompetentinga rinkos priežiūros institucija, bei kitomis rinkos priežiūros institucijomis, kurios atliks savo funkcijas pagal Reglamentą (ES) 2024/1689, kiek tai susiję su rinkos priežiūra. Tokiu būdu bus užtikrinta, kad dirbtinio intelekto sistemų kūrėjai (tiekėjai) gaus visą su jų kuriama dirbtinio intelekto sistema susijusią informaciją, o skirtingų institucijų teikiamos išvados nesiskirs, su sąlyga, kad dirbtinio intelekto sistema per tą laiką nebus modifikuota.

Apribota bandomoji dirbtinio intelekto reglamentavimo aplinka yra kuriama būtent Inovacijų agentūroje dėl kelių priežasčių. Pirma, Inovacijų agentūra yra pavaldi Ekonomikos ir inovacijų

ministerijai, kuri yra atsakinga tiek už dirbtinio intelekto reglamentavimą (reguliavimą), tiek už inovacijų skatinimo politiką. Labai svarbu, kad kuriama apribota bandomoji dirbtinio intelekto reglamentavimo aplinka apimtų abu šiuos elementus (tiek reglamentavimo, tiek inovacijų skatinimo), o veiklos rezultatai būtų panaudoti tobulinant abiejų sričių teisės aktus. Antra, Inovacijų agentūra turi didžiulį įdirbį kuriant „smėliadėžes“ (pavyzdžiui, GovTech, Miltech), teikiant inovacijų konsultacines paslaugas įmonėms norinčioms kurti/kuriančioms ir (ar) diegiančioms inovacijas (pavyzdžiui, TechHub, Inospurtas, GMI, GovTech ir kt.), todėl tikimasi, kad Inovacijų agentūra, veikianti vieno langelio principu, padės rasti balansą tarp naujo reguliavimo keliamos papildomos administracinės naštos verslui ir inovacijų skatinimo dirbtinio intelekto srityje.

Svarbu paminėti, kad pagal Reglamentą (ES) 2024/1689 apribota bandomoji dirbtinio intelekto reglamentavimo aplinka turi būti sukurta ir pradėti veikti ne vėliau kaip 2026 m. rugpjūčio 2 d., tačiau Inovacijų agentūra planuoja pilotines veiklas pradėti vykdyti 2025 m. antrą pusmetį / 2026 m. pirmą pusmetį, pirmaisiais metais į programą pakviečiant dalyvauti 10 įmonių, o vėliau ši skaičių didinant po 20 įmonių kasmet. Tokiu būdu bus siekiama pasitikrinti apribotos bandomosios dirbtinio intelekto reglamentavimo aplinkos veikimo modelį ir imtis korekcinų veiksmų, kad iki Reglamento (ES) 2024/1689 taikymo pradžios (2026 m. rugpjūčio 2 d.) būtų sukurta saugi ir kontroliuojama aplinka, kurioje būtų galima testuoti dirbtinio intelekto sistemas ir užtikrinti, kad dirbtinio intelekto sistemos būtų saugios, etiškos ir atitiktų Reglamento (ES) 2024/1689 reikalavimus prieš pradėdant jas naudoti ES rinkoje.

Taip pat pastebėtina, kad iki Reglamento (ES) 2024/1689 taikymo pradžios (2026 m. rugpjūčio 2 d.) numatoma visa eilė Europos dirbtinio intelekto valdybos ir jos pogrupių susitikimų – remiantis šių susitikimų rezultatais, Europos Komisija numato parengti nemažai minėto reglamento įgyvendinimui reikalingų dokumentų (įgyvendinamųjų aktų, gairių, praktikos kodeksų ir pan.), kurie taip pat turės įtakos Inovacijų agentūroje kuriamos apribotos bandomosios dirbtinio intelekto reglamentavimo aplinkos veikimo modeliui. Be to, 2025 m. gaunant Europos Komisijos metodinę pagalbą mažės teisinis neapibrėžtumas dėl šios aplinkos veikimo todėl tikėtina, kad modelis turės būti nuolat koreguojamas reaguojant į išmoktas pamokas tiek Lietuvoje, tiek ir kitose ES šalyse.

Taip pat svarbu paminėti, kad apribotas bandomąsias dirbtinio intelekto reglamentavimo aplinkas privalės sukurti visos ES valstybės, tačiau tos valstybės narės, kurios sugebės tai įgyvendinti greičiau, bei turės papildomas inovacijas skatinančias priemones, įgys didesnę konkurencinį pranašumą.

Rinkos priežiūros institucijos paskirtis – vykdyti dirbtinio intelekto sistemų rinkos priežiūros veiklą ir taikyti priemones pagal 2019 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2019/1020 dėl rinkos priežiūros ir gaminių atitikties, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva 2004/42/EB ir reglamentai (EB) Nr. 765/2008 ir (ES) Nr. 305/2011. IVPI projektu dėl DI RRT pavedama vykdyti **rinkos priežiūros institucijos funkcijas tiek, kiek tai yra susiję su nacionalinės kompetentingos institucijos funkcijų vykdymu**. RRT pasirinkta, atsižvelgiant į jos šiuo metu vykdomas rinkos priežiūros funkcijas: radijo įrenginių pagal Direktyvą 2014/53/ES (nurodyta Reglamento (ES) 2024/1689 I priede), patikimumo užtikrinimo ir elektroninės atpažinties paslaugų pagal eIDAS reglamentą (ES) 910/2014, taip pat turimą įdirbį vykdant koordinatoriaus funkcijas pagal ES Skaitmeninių paslaugų aktą. Tačiau pažymėtina, kad RRT nebus vienintelė rinkos priežiūros institucija pagal Reglamentą (ES) 2024/1689 – kitos šiuo metu veikiančios rinkos priežiūros institucijos taip pat vykdys priežiūros funkcijas įgyvendinant Reglamento (ES) 2024/1689 nuostatas. Paminėtina, kad Reglamentą (ES) 2024/1689, kaip tiesiogiai taikomas ES teisės aktas, numato ir kitų rinkos priežiūros institucijų bei kitų nacionalinių institucijų dalyvavimą, t. y. apima institucijų, atsakingų už rinkos priežiūros veiklą pagal tam tikrus ES derinamuosius teisės aktus, nacionalinių duomenų apsaugos institucijų, nacionalinių institucijų, atsakingų už finansų įstaigų priežiūrą, nacionalinių pagrindines teises ginančių institucijų ir kitų atitinkamų nacionalinių institucijų, prižiūrinčių, kaip taikomi ES teisės aktai, kurie gali būti svarbūs Reglamento (ES) 2024/1689 III priede nurodytoms didelės rizikos dirbtinio intelekto sistemoms, veiklą.

IVPĮ projektu dėl DI dėl RRT taip pat pavedama vykdyti **bendro kontaktinio punkto** funkcijas. Tokiu būdu bus užtikrintas bendradarbiavimas su kitomis rinkos priežiūros institucijomis, palaikomi kontaktai su visuomene ir kitais partneriais tiek šalies, tiek visos Europos Sąjungos mastu.

Stiprinant dirbtinio intelekto sistemų rinkos priežiūrą, siekiama, kad į rinką patekusios dirbtinio intelekto sistemos arba produktai, kuriuose integruotos šios sistemos, išliktų patikimi ir saugūs, o tai yra labai svarbu, atsižvelgiant į sparčią dirbtinio intelekto technologijų pažangą ir evoliucionuojantį pobūdį.

Remiantis išankstiniais Valstybės duomenų agentūros duomenimis, dirbtinio intelekto technologijų naudojimas Lietuvoje išaugo nuo 4,9 proc. 2023 m. iki 8,8 proc. 2024 m. Tikėtina, kad šis skaičius ir toliau augs, todėl įmonėms labai svarbu nepažeisti Reglamento (ES) 2024/1689 reikalavimų, nes už jų nesilaikymą gresia administracinės baudos, siekiančios iki 35 mln. Eur (pagal Reglamento (ES) 2024/1689 99 str.). Taip pat tikimasi, kad Reglamento (ES) 2024/1689 įgyvendinimui skirta institucinė sąranga prisidės prie Europos Komisijos visoms valstybėms narėms Skaitmeninio dešimtmečio politikos programoje keliamo tikslo, kad iki 2030 m. bent 75 proc. įmonių naudotų bent vieną iš šių technologijų: dirbtinį intelektą, debesų kompiuteriją, didžiuosius duomenis.

Svarbu paminėti ir tai, kad dirbtinio intelekto plėtra prisidės siekiant plėtros programų rodiklių, pagal kuriuos iki 2030 metų inovacinę veiklą vykdančių įmonių dalį nuo visų įmonių planuojama padidinti iki 57 proc., o IRT sektoriaus sukuriamos bendros pridėtinės vertės dalį – iki 5,1 proc.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Vadovaujantis Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo“, atlikus numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimą, parengta numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo pažyma. Neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Įstatymų priėmimas kriminogeninei situacijai ir korupcijai įtakos neturės.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Priimti Įstatymų projektai turės teigiamą įtaką verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

1. TII projektu dėl startuolių siekiama nuosekliau reglamentuoti Inovacijų agentūrai priskirtų funkcijų atlikimą taip patobulinant jos, kaip „vieno langelio“ verslui, veikimą bei užtikrinti jų taikymo stabilumą bei plėtrą šalyje. Priėmus Įstatymo projektą:

Ministerija bus įgalinta nustatyti tvarką, pagal kurią būtų vertinama, ar Subjektai ir jų vykdoma veikla atitinka Didelio ir inovacijomis grindžiamo verslo plėtros potencialo sąvoką. Taip būtų išspręsti praktikoje kylantys sunkumai, vertinant ūkio subjektų atitikimą Startuolio sąvokai bei užtikrinti teisėkūros aiškumo ir sistemiškumo principai.

Bus užtikrintas valstybės skatinimo priemonių orientavimas tiksliniams naudos gavėjams (startuoliams) pagal priemones, kurios yra orientuotos išskirtinai tik į startuolius.

Bus užtikrintas aiškus funkcijų atskyrimas tarp institucijų, kurios įgyvendina ir (arba) administruoja išskirtinai tik į startuolius orientuotas skatinimo priemones, ir efektyvesnis Inovacijų agentūros, kaip „vieno langelio“ verslui, principo veikimas.

2. Notifikuojančiosios institucijos paskyrimas ir vėliau – notifikavimo procedūrų nustatymas – padidins teisinį aiškumą ir sudarys prielaidas atitikties vertinimo įstaigoms steigti ir (arba) notifikuoti. Tuo tarpu apribotos bandomosios dirbtinio intelekto reglamentavimo aplinkos sukūrimas ne tik paskatins inovacijas, bet ir prisidės prie verslo sąlygų gerinimo. Pažymėtina, kad Reglamento (ES) 2024/1689 reikalavimų nesilaikymo atveju finansinė rizika verslui yra itin didelė, numatytos didelės baudos, todėl įmonės, norėdamos sumažinti šią riziką, galės kreiptis į apribotos bandomosios dirbtinio intelekto reglamentavimo aplinkos ekspertus, kurie suteiks ekspertinę / teisinę pagalbą dėl kuriamų / diegiamų dirbtinio intelekto sistemų atitikties Reglamento (ES) 2024/1689 reikalavimams. Taip pat numatoma, kad minėtoje aplinkoje įmonės turės galimybę išbandyti kuriamas / diegiamas dirbtinio intelekto sistemas ir gauti prieigą prie reikiamos infrastruktūros. Visa tai sudarys palankesnes sąlygas inovacijų kūrimui ir (arba) verslo plėtrai.

Nors Reglamentas (ES) 2024/1689 nustato naujus reikalavimus dėl dirbtinio intelekto sistemų pateikimo rinkai, tačiau rinkos priežiūros tikslais bus taikomas šiuo metu rinkos priežiūrą jau reglamentuojantis Reglamentas (ES) 2019/1020. Taip bus užtikrinta, kad vykdomos rinkos priežiūros priemonės nesiskirtų nuo šiuo metu jau taikomų priemonių. Be to, atsakingos rinkos priežiūros institucijos paskyrimas ir vėliau – rinkos priežiūros procedūrų detalizavimas – padidins teisinį aiškumą ir taip minimizuos poveikį esamai verslo aplinkai. Bendro kontaktinio punkto, atsakingo už informacijos ir gerosios praktikos pavyzdžių dalijimąsi tarp įvairių partnerių, paskyrimas taip pat padės išvengti perteklinių – besidubliuojančių – procedūrų ir taip prisidės prie verslo sąlygų gerinimo.

8. Ar Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Siekiant Įstatymų projektuose siūlomus pakeitimus įtraukti į teisinę sistemą, priimti naujų, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios kitų Lietuvos Respublikos įstatymų nereikės.

10. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų.

11. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

Įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti.

TIĮ projektui dėl startuolių įgyvendinti:

12.1. iki 2024 m. gruodžio 31 d. Vyriausybė turės pakeisti 2018 m. spalio 3 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimą Nr. 982 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos technologijų ir inovacijų įstatymą”;

12.2. iki 2024 m. gruodžio 31 d. Ekonomikos ir inovacijų ministras turės patvirtinti vertinimo tvarką dėl to, ar ūkio subjektai, siekiantys gauti valstybės paramą, ir jų vykdoma veikla turi didelį ir inovacijomis grindžiamą verslo plėtros potencialą.

TIĮ projektui dėl DI įgyvendinti ekonomikos ir inovacijų ministras turės patvirtinti:

12.3. iki 2025 m. rugpjūčio 1 d. – atitikties vertinimo įstaigų vertinimo, paskyrimo, notifikavimo ir stebėjimo procedūrų aprašą;

12.4. iki 2025 m. gruodžio 31 d. – veiklos apribotoje bandomojoje dirbtinio intelekto reglamentavimo aplinkoje procedūrų aprašą.

TIĮ projekto dėl DI įgyvendinamieji teisės aktai nurodomi vėlesne data, atsižvelgiant į Reglamento (ES) 2024/1689 nustatytus terminus.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais).

TIĮ projekto dėl startuolių įgyvendinimui nereikės papildomų valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų. 2024 m. numatyta sukurti vertinimui skirtą informacinę platformą, kurios kaina 15 tūkst. Eur. 5 tūkst. Eur kasmet kainos platformos administravimas ir palaikymas. Reikiamos lėšos bus perskirstytos iš kitų šiuo metu Inovacijų agentūros disponuojamų lėšų, kadangi planuojama, jog informacinė platforma bus naudojama ir kitų Startuolių priemonių (Startup Visa Lithuania) įgyvendinimui.

Taip pat vertinimo įgyvendinimui bus reikalingos ekspertų ir konsultantų paslaugų įsigijimo išlaidos, kurioms lėšos bus paimtos iš atskirų Startuolių priemonių netiesioginių išlaidų. Tai atvejais, kai Inovacijų agentūra negauna netiesioginių išlaidų pagal Startuolių priemones, reikiamos lėšos bus perskirstytos iš kitų šiuo metu Inovacijų agentūros disponuojamų lėšų, todėl Įstatymo projektui įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės.

TIĮ projekto dėl DI įgyvendinimui per artimiausius 3 biudžetinius metus reikalingos lėšos (Inovacijų agentūrai) ir jų pagrindimas pateikti 1–3 lentelėse. Šios lėšos taip pat buvo įtrauktos į Ekonomikos ir inovacijų ministerijos papildomų lėšų poreikį formuojant 2025–2027 metų valstybės biudžeto projektą.

1 lentelė. Bendras papildomų valstybės biudžeto lėšų poreikis (eurais) VŠĮ Inovacijų agentūrai

	2025 m.	2026 m.	2027 m.
Papildomų valstybės biudžeto lėšų poreikis Inovacijų agentūrai:	498 453,00	801 228,00	811 020,00
- Iš kurių darbo užmokesčio ir socialinio draudimo išlaidos	168 453,00 (5 etatai)	195 228,00 (5 etatai)	205 020,00 (5 etatai)
- Iš kurių kitos išlaidos	330 000,00	606 000,00	606 000,00

2 lentelė. Inovacijų agentūros planuojamų darbo užmokesčio ir socialinio draudimo išlaidų pagrindimas

	2025 m.	2026 m.	2027	Pagrindimas
- Iš kurių darbo užmokesčio išlaidos	165 150,00 (5 etatai)	191 400,00 (5 etatai)	201 000,00 (5 etatai)	<p>Skaičiavimo formulė 2025 m.: vid. 1 mėn. DU aukščiausios kompetencijos ir itin sudėtingas funkcijas vykdančiam darbuotojui* (3 303,00 Eur) x 5 etatai x 10 mėn.**</p> <p>Skaičiavimo formulė 2026 m.: vid. 1 mėn. DU aukščiausios kompetencijos ir itin sudėtingas funkcijas vykdančiam darbuotojui (3 190,00 Eur) x 5 etatai x 12 mėn.).</p> <p>Skaičiavimo formulė 2027 m.: vid. 1 mėn. DU aukščiausios kompetencijos ir itin sudėtingas funkcijas vykdančiam darbuotojui (3 350,00 Eur) x 5 etatai x 12 mėn.).</p> <p><i>5 etatai suplanuoti taip: 3 etatai reikalingi Notifikuojančiosios institucijos funkcijų vykdymui, o 2 etapai – apribotosios DI bandomosios aplinkos sukūrimui ir įveiklinimui. Planuojamas fiksuotas minimalus etatų skaičius.</i></p>
- Iš kurių socialinio draudimo išlaidos	3 303,00 (2 proc.)	3 828,00 (2 proc.)	4 020,00 (2 proc.)	Pateikiama procentinė dalis nuo lėšų poreikio darbo užmokesčiui iš viso.
Viso	168 453,00	195 228,00	205 020,00	

* Į šios kategorijos pareigybes IA patenka grupės eksperto pareigybės.

** Planuojama, kad faktiškai darbuotojai dirbtų nuo 2025 m. kovo 1 d.

3 lentelė. Kitų būtinų išlaidų pagrindimas

Inovacijų agentūros planuojamos išlaidos	2025 m.	2026 m.	2027 m.	Pastaba
Teikti konsultacines paslaugas dėl DI kuriamų produktų atitikimo dirbtinio intelekto aktui bei MTEPI klausimais* (antrinio lygio konsultacijos)	156 000,00	312 000,00	312 000,00	Per 3 metus planuojama suteikti konsultacijas 50-čiai įmonių, kurių rezultate įmonių kuriamas produktas turi atitikti Reglamento (ES) 2024/1689 reikalavimus. Pirmais metais planuojama suteikti konsultacijas 10-čiai įmonių. Antrais ir trečiais – po 20. Vertinama pagal vidutinius konsultacijų įkainius. Eksperto konsultacijų vidutinė valandos kaina rinkoje – 150 Eur. Skaičiuojamas 10 val. konsultacijų per savaitę, 40 val. per mėnesį poreikis. Iš viso: 2080 val. konsultacijų per metus.
Teikti finansinę paramą įmonėms prieigai prie HPC infrastruktūros	120 000,00	240 000,00	240 000,00	
	10 įmonių	20 įmonių	20 įmonių	
	12 000,00	12 000,00	12 000,00	DI produktams kurti yra reikalinga reta ir brangiai kainuojanti infrastruktūra. Lietuvoje šiuo metu veikia du našaus skaičiavimo kompiuterių centrai (VU ir KTU). Šių centrų resursų dažnai nepakanka pačių universitetų vykdomiems projektams įgyvendinti. DI smėliadėžė padėtų DI produktus

				kuriančioms įmonėms pasinaudoti Lietuvos, ES arba JAV kompanijų (Amazon, Google) našaus skaičiavimo kompiuterių centrais. DI smėliadėžei dalyvaujančioms įmonėms planuojama suteikti iki 12 000 Eur vertės paramą HPC nuomai.
Viešinimas ir dirbtinio intelekto akademija (pirminio lygio konsultacijos)	54 000,00	54 000,00	54 000,00	DI akademijos renginių organizavimui: Mokymų ciklas apie Dirbtinio intelekto aktą, DI sprendimų atitikimo Reglamentui (ES) 2024/1689 reikalavimus bei specifika, apie HPC infrastruktūrą, bei praktines galimybes kaip ją pasinaudoti, atvirų duomenų panaudojimo galimybes, MTEP dirbtinio intelekto srityje. Planuojama parengti mokomąją medžiagą, atvejo studijas ir vykdyti jų sklaidą. Taip pat pasitelkiant komunikacines priemones viešinti smėliadėžės veiklas bei aktualią informaciją įmonėms. Planuojami 3 suorganizuoti renginiai kiekvienais metais. Kaina apskaičiuota remiantis panašiomis IA paslaugų sutartimis. Į kainos skaičiavimą įeina lektorių samdymo, salės nuomos, kavos pertraukų organizavimo, mokomosios medžiagos rengimo ir viešinimo išlaidos.
	3 suorganizuoti renginiai	3 suorganizuoti renginiai	3 suorganizuoti renginiai	
	18 000,00	18 000,00	18 000,00	
Suplanuota lėšų (neįskaitant darbo užmokesčio ir socialinio draudimo išlaidų), iš viso	330 000,00	606 000,00	606 000,00	

* Pažymime, kad IA vykdys 2 skirtingas funkcijas:

- 1) **notifikuojančios institucijos**, kuri konsultuos atitikties vertinimo įstaigas dėl jų atitikimo DI akto reikalavimams (tai ne tas pats kas DI sistemų vertinimas bei įmonių konsultavimas dėl DI sistemų rizikos vertinimo bei atitikimo DI akto reikalavimams), vertins, notifikuos bei prižiūrės jų veiklą. Siekiant įgyvendinti Reglamento (ES) 2024/1689 70 straipsnio 3 dalies nuostatą, reikalingi mažiausiai 3 etatai: pagal minėtą Reglamento (ES) 2024/1689 nuostatą, notifikuojančioji institucija (Inovacijų agentūra) turi nuolat turėti pakankamai darbuotojų, kurių kompetencija ir ekspertinės žinios apimtų išsamų DI technologijų, duomenų ir duomenų kompiuterijos, asmens duomenų apsaugos, kibernetinio saugumo, pagrindinių teisių, rizikos sveikatai ir saugai, taip pat esamų standartų bei teisinių reikalavimų išmanymą;
- 2) **apribotos DI bandomosios aplinkos**, kurioje bus teikiamos 2 lygių ekspertinės konsultacijos įmonėms dėl DI sistemų vertinimo: pirminio lygio – viešinimas ir dirbtinio intelekto akademija; antrinio lygio – dėl DI kuriamų produktų atitikimo Dirbtinio intelekto aktui bei MTEPI klausimais. Šios viešinimo ir konsultacinės paslaugos bus perkamos iš rinkos. Tuo tarpu prašomi 2 etatai, kurie koordinuos minėtos aplinkos sukūrimą, vystymą ir palaikymą, t. y. jie neteiks ekspertinių konsultacijų.

IVPĮ projekto dėl DI įgyvendinimui per artimiausius 3 biudžetinius metus reikalingos lėšos (RRT) ir jų pagrindimas pateikti 4–6 lentelėse. Šios lėšos buvo atnaujintos po įtraukimo į RRT papildomų lėšų poreikį formuojant 2025–2027 metų valstybės biudžeto projektą.

4 lentelė. Bendras papildomų valstybės biudžeto lėšų poreikis (eurais) RRT

	2025 m.	2026 m.	2027 m.
Papildomų valstybės biudžeto lėšų poreikis RRT:	242 000	489 000	680 000

- iš kurių darbo užmokesčio ir socialinio draudimo išlaidos	94 000 (2 etatai)	186 000 (4 etatai)	276 000 (6 etatai)
- iš kurių kitos išlaidos (komandiruočių išlaidos, kvalifikacijos kėlimo išlaidos, prieiga prie duomenų bazių, konsultacijos ir kt.)	148 000	303 000	404 000

* *Lėšų infrastruktūrai poreikis šiuo metu nėra suplanuotas papildomuose RRT valstybės biudžeto asignavimuose, nes jis gali sumažėti, jeigu būtų galimybė naudotis kitų, jau valstybės lėšas DI infrastruktūrai panaudojusių įstaigų/organizacijų (pvz., Inovacijų agentūros) infrastruktūra, arba šių lėšų poreikis būtų dengiamas iš kitų finansavimo šaltinių (RRF, Europos struktūrinių fondų, įvairių kitų projektų).*

5 lentelė. RRT biudžete numatomų darbo užmokesčio ir socialinio draudimo išlaidų pagrindimas

Papildomų pareigybių darbo užmokestis	Mato vnt.	2025	2026	2027	Detalus poreikio pokyčio pagrindimas
Valstybės tarnautojų (VT) papildomas pareigybių skaičius	vnt.	1	1	1	DI akto (šiuo metu Vyriausybei pateiktas <i>Informacinės visuomenės paslaugų įstatymo pakeitimo įstatymo projektas</i>) įgyvendinimo sritis. Nauja pareigybė (vyriausiasis patarėjas/projektų vadovas) skirta administravimui, priežiūrai, konsultavimui, tarptautiniam bendradarbiavimui, teisės klausimams, veiklos koordinavimui.
Metinis darbo užmokestis	Eur	51 821,88	51 821,88	51 821,88	
Lėšų poreikis pasirinktos pareigybės darbo užmokesčiui iš viso	Eur	52 000	52 000	52 000	
Valstybės tarnautojų (VT)/darbuotojų pagal darbo sutartį papildomas pareigybių skaičius	vnt.	1	2	3	DI akto (šiuo metu Vyriausybei pateiktas <i>Informacinės visuomenės paslaugų įstatymo pakeitimo įstatymo projektas</i>) įgyvendinimo sritis. Naujos pareigybės (vyriausiasis patarėjas/projektų vadovas) skirtos administravimui, priežiūrai, konsultavimui, tarptautiniam bendradarbiavimui, teisės klausimams.
Metinis darbo užmokestis	Eur	41 391,12	41 391,12	41 391,12	
Lėšų poreikis pasirinktos pareigybės darbo užmokesčiui iš viso	Eur	41 000	83 000	124 000	
Valstybės tarnautojų (VT)/darbuotojų pagal darbo sutartį papildomas pareigybių skaičius	vnt.	0	1	2	DI akto (šiuo metu Vyriausybei pateiktas <i>Informacinės visuomenės paslaugų įstatymo pakeitimo įstatymo projektas</i>) įgyvendinimo sritis. Naujos pareigybės (IT specialistas) skirtos DI sistemų duomenų, algoritmų analizei bei rizikų vertinimui, konsultavimui, priežiūrai, tarptautiniam bendradarbiavimui.
Metinis darbo užmokestis	Eur	0	47 999,48	47 999,48	
Lėšų poreikis pasirinktos pareigybės darbo užmokesčiui iš viso	Eur	0	48 000	96 000	
VT Socialinio draudimo įmoka	proc.	1,45	1,45	1,45	
Lėšų poreikis papildomų pareigybių VT socialinio draudimo įmokoms iš viso	Eur	1 000	3 000	4 000	
Lėšų poreikis papildomų pareigybių darbo užmokesčiui, iš viso	Eur	94 000	186 000	276 000	

6 lentelė. Kitų RRT būtinų išlaidų pagrindimas

Lėšų poreikis kitoms RRT išlaidoms	Mato vnt.	2025	2026	2027	Detalus poreikio pokyčio pagrindimas
	tūkst. Eur				
Komandiruočių išlaidos					

Su DI akto įgyvendinimu susijusios komandiruotės	tūkst. Eur	32	53	86	DI aktas numato naują reglamentavimą, todėl, siekiant įtvirtinti vieningą jo taikymo praktiką, būtinas aktyvus tarpinstitucinis bendradarbiavimas, koordinavimasis, dalyvavimas EK naujai steigiamose darbo grupėse, pvz., Steering Group on general-purpose AI, Prohibitions, DI priežiūros institucijų pogrupį. Dėl šių priežasčių šio akto įgyvendinimo tikslais numatomas santykinai didelis komandiruočių skaičius. Dėl infliacijos ir žalio kurso reikalavimų numatomas kelionių brangimas, lėšos apskaičiuotos taip: 2025 m. 2000 Eur x 8 komandiruotės x 2 darbuotojai 2026 m. 2200 Eur x 6 komandiruotės x 4 darbuotojai 2027 m. 2400 Eur x 6 komandiruotės x 6 darbuotojai
Poreikis išlaidų grupei iš viso	tūkst. Eur	32	53	86	
Mobilių telefonų ir kompiuterių įsigijimas					
Išmanieji telefonai	vnt.		2	2	Darbuotojams, dirbantiems su DI akto įgyvendinimu, ryšio įrangos įsigijimas
Išmaniojo telefono kaina	Eur		600,00	750,00	Mobilusis telefono kaina nustatyta atlikus rinkos tyrimą (patikrinus trijų tiekėjų internetines parduotuves). Numatomas galimas (25 proc. brangimas)
Kompiuteriai	vnt.		2	2	Darbuotojams, dirbantiems su DI akto įgyvendinimu, ryšio įrangos įsigijimas
Kompiuterio su priedais kaina	Eur		2500,00	3125,00	Kompiuterio kaina nustatyta atlikus rinkos tyrimą (patikrinus trijų tiekėjų internetines parduotuves). Numatomas galimas (25 proc. brangimas)
Kompiuteriai	vnt.		1	1	Darbuotojams, dirbantiems su DI sistemų duomenų, algoritmų analize bei rizikų vertinimu, ryšio įrangos įsigijimas
Kompiuterio su priedais kaina	Eur		6625,00	8280,00	Kompiuterio kaina nustatyta atlikus rinkos tyrimą (patikrinus trijų tiekėjų internetines parduotuves). Numatomas galimas (25 proc. brangimas)
Monitoriai	vnt.		3	3	Darbuotojams, dirbantiems su DI akto įgyvendinimu, ryšio įrangos įsigijimas
Monitoriaus kaina	Eur		625,00	780,00	Monitoriaus kaina nustatyta atlikus rinkos tyrimą (patikrinus trijų tiekėjų internetines parduotuves). Numatomas galimas (25 proc. brangimas)
Poreikis išlaidų grupei iš viso	tūkst. Eur	0	15	18	
Kvalifikacijos kėlimo išlaidos					
Mokymai, seminarai, sertifikavimas	vnt.	12	16	24	DI sistemų vystymasis, naujai numatyti reikalavimai bei poreikis išmanyti specifinius techninius DI sistemų aspektus, lemia būtinybę nuolat tobulinti šiose srityse dirbančių darbuotojų kvalifikaciją ir įgūdžius. 2025 m. (1500 Eur x 4 tarptautiniai mokymai+ 200 Eur x 2 mokymai) x 2 darbuotojai 2026 m. (1600 Eur x 2 tarptautiniai mokymai+ 300 Eur x 2 mokymai) x 4 darbuotojai 2027 m. (1700 Eur x 2 tarptautiniai mokymai+ 400 Eur x 2 mokymai) x 6 darbuotojai Kasmet didinant kainą po 200 Eur
Poreikis išlaidų grupei iš viso	tūkst. Eur	13	15,2	25	
Paslaugos priežiūros funkcijoms atlikti					

Konsultacijos	Eur	45000	150000	200000	DI sistemų bei įrenginių testavimo paslaugos vykdančios rinkos priežiūros institucijos funkcijas, DI ekspertų ir kitų sričių ekspertų konsultacijos (nes dalis DI sprendimų gali būti labai specifiniai), būtinos priežiūros funkcijoms atlikti bei gairėms, kitai aiškinamajai medžiagai, konsultacijoms rengti, didelių ir įvairių duomenų rinkinių įsigijimas/nuoma.
IT sprendimai	Eur	40000	50000	50000	Siekiant užtikrinti bendro kontaktinio punkto veiklą, reikės sąsajų su būsimomis EK sistemomis. Taip pat efektyvių informacijos apsaugos kanalų su DI bendruomene, tiek priežiūros institucijomis, tiek DI sistemų kūrėjais, tiekėjais ir kt. Programinė įranga DI priežiūros funkcijoms atlikti.
Poreikis išlaidų grupei iš viso	tūkst. Eur	85	200	250	
Kitų prekių ir paslaugų įsigijimo išlaidos					
Prieigos prie duomenų bazių paslaugos įsigijimas	tūkst. Eur	8,0	9,5	10,2	Vykdančios DI sistemų priežiūros funkcijas, kontaktinio punkto būtina turėti prieigas prie būtinų duomenų bazių
Renginių organizavimo išlaidos	tūkst. Eur	3	4	4	DI akto viešinimo renginys rinkai bus vykdomas kartą per metus. Į renginio organizavimo išlaidas įeina: filmavimas, apšvietimas, sinchroninis vertimas (anglų/lietuvių k.), transliavimas (stream) realiu laiku į interneto platformas, renginio įrašas su subtitrais
Komunalinės išlaidos	tūkst. Eur	5	5	8	
Dalyvio mokesčiai konferencijose	tūkst. Eur	2,0	2,0	2,0	Dauguma DI akto įgyvendinimo tarptautinių konferencijų taiko dalyvio mokesčių
Poreikis išlaidų grupei iš viso	tūkst. Eur	18,00	20,50	24,25	

Svarbu pabrėžti, kad pagal Reglamentą (ES) 2024/1689 (70 str.) ne vėliau kaip 2025 m. rugpjūčio 2 d., o vėliau – kartą per dvejus metus Lietuva turės pranešti Europos Komisijai apie nacionalinių kompetentingų institucijų finansinių ir žmogiškųjų išteklių būklę, įrodant, kad jos turi **pakankamai nuolatinių darbuotojų, kurių kompetencija ir ekspertinės žinios apimtų išsamų DI technologijų, duomenų ir duomenų kompiuterijos, asmens duomenų apsaugos, kibernetinio saugumo, pagrindinių teisių, rizikos sveikatai ir saugai, taip pat esamų standartų bei teisiųjų reikalavimų išmanymą.** Todėl svarbu užtikrinti ne tik nacionalinių kompetentingų institucijų paskyrimą, ko siekiama įstatymų projektais, bet ir tinkamus žmogiškuosius išteklius jose jau 2025 m.

Taip pat pažymėtina, kad Reglamento (ES) 2024/1689 įgyvendinimui nurodytos lėšos buvo paskaičiuotos **pagal šiuo metu turimą informaciją, kuri gali keistis priklausomai nuo:**

- a) **Bendradarbiavimo Europos lygmeniu intensyvumo ir pasiektų rezultatų.** Po Reglamento (ES) 2024/1689 įsigaliojimo (2024 m. rugpjūčio 2 d.) buvo įsteigta DI tarnyba, Europos dirbtinio intelekto valdyba ir numatyta mažiausiai 12 jos pogrupių (notifikuojančiųjų institucijų, rinkos priežiūros institucijų, inovacijų ekosistemos, DI smėliadėžių, draudimų, standartų, didelės rizikos DI sistemų, bendrosios paskirties DI priežiūros, DI akto sąveikos su Medicinos prietaisų reglamentu (MDR) ir In-vitro diagnostikos priemonių reglamentu (IVDR), DI akto sąveikos su sektoriniais ES teisės aktais, teisėsaugos ir saugumo, finansinių paslaugų). Taip pat numatoma DI komiteto veikla, bus įsteigti patariamasis forumas ir nepriklausomų ekspertų mokslinė komisija. Tai reiškia, kad iki Reglamento (ES) 2024/1689 taikymo pradžios (2026 m. rugpjūčio 2 d.) vyks visa eilė posėdžių, kurių metu bus aptariami su DI akto įgyvendinimu susiję klausimai, kylantys iššūkiai, keičiamasi gerosios praktikos patirtimi, teikiami pasiūlymai dėl Reglamento (ES) 2024/1689 įgyvendinimui reikalingų veiksmų ar dokumentų tiek ES, tiek valstybių narių lygmeniu.

- b) **Europos Komisijos parengtų dokumentų:** iki Reglamento (ES) 2024/1689 taikymo pradžios (2026 m. rugpjūčio 2 d.) Europos Komisija turi parengti nemažai reglamento įgyvendinimui reikalingų dokumentų (įgyvendinamųjų aktų, gairių, praktikos kodeksų ir pan.), kurie turėtų įnešti daugiau aiškumo dėl nacionaliniu lygiu būtinų atlikti veiksmų ir (arba) jų apimties, kas gali turėti įtakos šiuo metu numatytam finansinių išteklių dydžiui.
- c) Nacionalinių kompetentingų institucijų **parengiamųjų darbų ir (arba) pilotinių veiklų**, kurių rezultatai gali išryškinti poreikį koreguoti pasirinktą nacionalinių kompetentingų institucijų veiklos modelį ir (arba) šiuo metu numatytus finansinius išteklius.

Taip pat pažymėtina, kad lėšų poreikis ir apimtis tiesiogiai įstatymų projektuose neatsispindi, tai yra tik aiškinamojo rašto dalis.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Įstatymų projektų rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų nebuvo gauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis.

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas ir sritis: vertinimas, startuolis, dirbtinio intelekto aktas, nacionalinė kompetentinga institucija, notifikuojančioji institucija, apribota bandomoji dirbtinio intelekto reglamentavimo aplinka, rinkos priežiūros institucija, bendrasis kontaktinis punktas.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Svarbu pastebėti, kad per 2024 m. pirmąjį pusmetį buvo suorganizuoti keturi Dirbtinio intelekto valdysenos forumo susitikimai, kuriuose buvo detaliam pristatyta ir aptarta būsima Reglamento (ES) 2024/1689 įgyvendinimo institucinė sąranga, taip pat Inovacijų agentūroje kuriamos apribotos bandomosios dirbtinio intelekto reglamentavimo aplinkos koncepcija. Šiuose susitikimuose dalyvavo apie 200 dalyvių, įskaitant verslo ir mokslo atstovus. Inovacijų agentūra taip pat atskirai vykdė apribotos bandomosios dirbtinio intelekto reglamentavimo aplinkos (DI smėliadėžės) koncepcijos pristatymą savo valdyboje, informacinių ir ryšių technologijų darbo grupėje bei atskirose asociacijose. Pažymėtina, kad dirbtinio intelekto ekosistemos dalyviai labai laukia konkrečių veiksmų ir pagalbos, konsultacijų, padėsiančių verslui pasiruošti Reglamento (ES) 2024/1689 įgyvendinimui, nes šiuo metu didžiausias iššūkis yra teisinis ir institucinis neapibrėžtumas, kuris trukdo dirbtinio intelekto sistemų kūrimo ir taikymo procesams, visos dirbtinio intelekto ekosistemos plėtrai bei Lietuvos konkurencingumo didinimui.